

БРОЙ 1 · БЕЗПЛАТНО ИЗДАНИЕ ЗА РАЗПЕЧАТВАНЕ

# Интересни факти · ноември 2026

Ноември 2026 · 20 факта с източници

Двадесет находки от статиите ни през октомври – от галактика, видяна такава, каквато е била 290 милиона години след Големия взрив, до най-тихата стая на Земята. Има и две стари загадки, разказани така, както са се родили: като хипотези, а не като факти. Всеки факт е проверен в източник, който можете да отворите сами.

КОСМОС · ЧОВЕШКОТО ТЯЛО · ИСТОРИЯ · МИСТЕРИИ · ДЪРЖАВИ · РЕКОРДИ

## В този брой

1. **КОСМОС**  
Галактика само 290 милиона години след Големия взрив
2. **КОСМОС**  
72 полета във въздух с 1% от земната плътност
3. **КОСМОС**  
Първата снимка показва черна дупка от 6,5 милиарда слънца
4. **ЧОВЕШКОТО ТЯЛО**  
В космоса костите губят до 1,5% на месец
5. **ЧОВЕШКОТО ТЯЛО**  
Морските номади имат с половина по-голям далак
6. **ЧОВЕШКОТО ТЯЛО**  
Паметта на мозъка – около 2,5 петабайта, но само оценка
7. **ИСТОРИЯ**  
Най-старото обработено злато в света е от Варна
8. **ИСТОРИЯ**  
Саркофаг от каменен блок над 60 тона
9. **ИСТОРИЯ**  
Чакал „няколко дни“ – останал четири години
10. **ИСТОРИЯ**  
В най-сухия разказ за Рим няма гъски
11. **МИСТЕРИИ**  
Лемурия започва като хипотеза на зоолог
12. **МИСТЕРИИ**  
НАСА потърси планетата на ауннаките и не я намери
13. **МИСТЕРИИ**  
Храм, по-стар от земеделието
14. **ДЪРЖАВИ**  
Грузинската азбука почти няма главни букви
15. **ДЪРЖАВИ**  
Епос, който се изпълнява до 13 часа
16. **ДЪРЖАВИ**  
Германия вече се смаява
17. **ДЪРЖАВИ**  
Половината планински гори живеят в една гора
18. **РЕКОРДИ**  
Най-голямата църква в света е в Кот д'Ивоар
19. **РЕКОРДИ**  
Най-тихото място на Земята е лаборатория
20. **РЕКОРДИ**  
Пътищата на инките – над 30 000 км

## КОСМОС

1

### Галактика само 290 милиона години след Големия взрив

Телескопът „Джеймс Уеб“ засне спектъра на галактиката JADES-GS-z14-0 – светлина, тръгнала, когато Вселената е била само на 290 милиона години. При обявяването ѝ през май 2024 г. това беше най-далечната известна галактика, а яркостта ѝ изненада астрономите.

Прочетете: **Космос: Най-новите открития за черните дупки, Марс и James Webb**  
[interesni.com/kosmos](https://interesni.com/kosmos)

Източник: НАСА, блог на телескопа „Джеймс Уеб“, 30.05.2024 ([science.nasa.gov/blogs/webb/2024/05/30/nasas-james-webb-space...](https://science.nasa.gov/blogs/webb/2024/05/30/nasas-james-webb-space...))

## КОСМОС

2

### 72 полета във въздух с 1% от земната плътност

Малкият хеликоптер Ingenuity, пристигнал на Марс с марсохода Perseverance, извърши 72 полета в атмосфера, която е с под 1% от плътността на земната. Това е първият управляем полет с двигател на друга планета.

Прочетете: **Космос: Най-новите открития за черните дупки, Марс и James Webb**  
[interesni.com/kosmos](https://interesni.com/kosmos)

Източник: НАСА: Ingenuity Mars Helicopter ([science.nasa.gov/mission/mars-2020-perseverance/ingenuity-mar...](https://science.nasa.gov/mission/mars-2020-perseverance/ingenuity-mar...)); НАСА, прессъобщение за края на мисията, януари 2024 ([nasa.gov/news-release/after-three-years-on-mars-nasas-ingenuity...](https://nasa.gov/news-release/after-three-years-on-mars-nasas-ingenuity...))

## КОСМОС

3

### Първата снимка показва черна дупка от 6,5 милиарда слънца

През 2019 г. мрежата от радиотелескопи Event Horizon Telescope показва първото изображение на черна дупка – сянката ѝ в центъра на галактиката M87. Масата на тази черна дупка е 6,5 милиарда пъти по-голяма от масата на Слънцето.

Прочетете: **Космос: Най-новите открития за черните дупки, Марс и James Webb**  
[interesni.com/kosmos](https://interesni.com/kosmos)

Източник: Европейска южна обсерватория (ESO), съобщение eso1907, 10.04.2019 ([eso.org/public/news/eso1907](https://eso.org/public/news/eso1907))

## ЧОВЕШКОТО ТЯЛО

4

### В космоса костите губят до 1,5% на месец

Без земната гравитация костите, които носят тежестта на тялото, губят средно от 1 до 1,5% от минералната си плътност на всеки месец в космоса. Според НАСА след завръщането рехабилитацията не винаги възстановява загубата напълно.

Източник: НАСА: The Human Body in Space ([nasa.gov/humans-in-space/the-human-body-in-space](https://nasa.gov/humans-in-space/the-human-body-in-space))

5

## ЧОВЕШКОТО ТЯЛО

**Морските номади имат с половина по-голям далак**

Изследване в списание Cell от 2018 г. показва, че далакът на гмуркачите баджау е средно с около 50% по-голям от този на съседите им салуан. Свързан е с вариант на гена PDE10A, а по-големият далак е по-голям резерв от богати на кислород червени кръвни клетки.

Прочетете: **Баджао (сама-баджау): морските номади на Югоизточна Азия**  
[interesni.com/badzhaio](https://interesni.com/badzhaio)

Източник: Radboudumc (институт на съавтор), новина за изследването в Cell, 20.04.2018 ([radboudumc.nl/en/news-items/2018/langer-duiken-door-grote-milt](https://www.radboudumc.nl/en/news-items/2018/langer-duiken-door-grote-milt)); National Geographic, статия за изследването, 2018 ([nationalgeographic.com/science/article/bajau-sea-nomads-free-...](https://nationalgeographic.com/science/article/bajau-sea-nomads-free-...))

6

## ЧОВЕШКОТО ТЯЛО

**Паметта на мозъка – около 2,5 петабайта, но само оценка**

Колко спомени побира човешкият мозък? Невробиологът Пол Рибър дава груба оценка от около 2,5 петабайта – 2,5 милиона гигабайта. Самият той уточнява, че точният капацитет е трудно да се изчисли, защото още не знаем как да измерим един спомен.

Прочетете: **Тайните на човешкото тяло и мозък**  
[interesni.com/choveshko-tialo](https://interesni.com/choveshko-tialo)

Източник: Scientific American, Paul Reber, „What Is the Memory Capacity of the Human Brain?“ ([scientificamerican.com/article/what-is-the-memory-capacity](https://scientificamerican.com/article/what-is-the-memory-capacity))

7

## ИСТОРИЯ

**Най-старото обработено злато в света е от Варна**

Варненският халколитен некропол е открит през октомври 1972 г. Златото от него е от около 4600–4200 г. пр.Хр. – най-старото обработено злато, известно досега. Само в гроб № 43 има повече злато, отколкото е намерено в целия останал свят за същата епоха.

Прочетете: **Неразгаданите мистерии на българските земи: Царичина, Белинташ и гробниците**  
[interesni.com/istoria-zagadki](https://interesni.com/istoria-zagadki)

Източник: Община Варна, туристически портал: Varna Chalcolithic Necropolis ([visit.varna.bg/en/varna\\_oldest\\_gold\\_treasure\\_in\\_the\\_world.html](https://visit.varna.bg/en/varna_oldest_gold_treasure_in_the_world.html))

8

## ИСТОРИЯ

**Саркофаг от каменен блок над 60 тона**

Гробницата на тракийския цар Севт III в могилата Голяма Косматка край Шипка е открита през 2004 г. Последната ѝ камера е оформена като саркофаг от монолитни блокове, единият от които тежи над 60 тона. Златният венец и шлемът са в историческия музей в Казанлък.

Прочетете: **Гробницата на Севт III в могилата Голяма Косматка**  
[interesni.com/grobnicata-na-sevt-iii](https://interesni.com/grobnicata-na-sevt-iii)

Източник: Министерство на туризма, Национален туристически регистър: Golyamata Kosmatka Mound ([tourism.government.bg/en/tourist-destinations/2800/5752](https://tourism.government.bg/en/tourist-destinations/2800/5752))

## ИСТОРИЯ

### 9 Чакал „няколко дни“ – останал четири години

Александър Селкърк сам поискал да го оставят на необитаем остров край Чили, защото смятал кораба си за обречен. Мислел, че скоро ще мине друг кораб, а го прибират след четири години и четири месеца – на 2 февруари 1709 г.

Прочетете: **Александър Селкърк – истинският Робинзон Крузо**  
[interesni.com/aleksandar-selkirk](https://interesni.com/aleksandar-selkirk)

Източник: Smithsonian Magazine, Bruce Selcraig, „The Real Robinson Crusoe“, юли 2005 ([smithsonianmag.com/history/the-real-robinson-crusoe-74877644](https://smithsonianmag.com/history/the-real-robinson-crusoe-74877644))

## ИСТОРИЯ

### 10 В най-сухия разказ за Рим няма гъски

Свещените гъски на Юнона, които будят стражата на Капитолия, идват от разказа на Ливий.

Полибий пише само, че галите заемат целия Рим без Капитолия три дни след битката, държат го седем месеца и се изтеглят, защото венетите нахлуват в земите им.

Прочетете: **Първото падане на Рим: галите на Брен и гъските**  
[interesni.com/padaneto-na-rim](https://interesni.com/padaneto-na-rim)

Източник: Полибий, „Истории“ II.18 и II.22, англ. превод W. R. Paton (LacusCurtius, Чикагски университет) ([penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/Polybius/2\\*.html](https://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/Polybius/2*.html))

## МИСТЕРИИ

### 11 Лемурия започва като хипотеза на зоолог

Името Лемурия дава през 1864 г. британският зоолог Филип Склейтър в статия за бозайниците на Мадагаскар. С изчезнала суша той обяснява защо лемури има и в Мадагаскар, и в Индия. Мистиците я наследяват по-късно, а науката я изоставя, щом става ясно, че континентите се движат.

Прочетете: **Лемурия: как се ражда митът за изчезналият континент**  
[interesni.com/lemuriya](https://interesni.com/lemuriya)

Източник: Scientific American (блог), David Bressan, „A Geologist's Dream: The Lost Continent of Lemuria“, 2013 ([scientificamerican.com/blog/history-of-geology/a-geologists-d...](https://scientificamerican.com/blog/history-of-geology/a-geologists-d...))

## МИСТЕРИИ

### 12 НАСА потърси планетата на ануннаките и не я намери

Захария Ситчин твърди, че ануннаките идват от планетата Нибиру с орбита от 3600 години. През 2014 г. инфрачервеният обзор WISE на НАСА не откри тяло с размерите на Сатурн до 10 000 астрономически единици от Слънцето, нито с размерите на Юпитер до 26 000.

Прочетете: **Ануннаки: шумерските богове и митът за извънземните**  
[interesni.com/anunnaki](https://interesni.com/anunnaki)

Източник: NASA/JPL, „NASA's WISE Survey Finds Thousands of New Stars, But No 'Planet X'“, 07.03.2014 ([jpl.nasa.gov/news/nasas-wise-survey-finds-thousands-of-new-st...](https://jpl.nasa.gov/news/nasas-wise-survey-finds-thousands-of-new-st...))

## 13 МИСТЕРИИ

### Храм, по-стар от земеделието

Каменните заграждения на Гьобекли тепе в Югоизточна Турция са издигнати от ловци-събирачи между 9600 и 8200 г. пр.Хр. – преди около 11 500 години. Монументални постройки е имало, преди хората в региона да станат земеделци.

Прочетете: **Неразгадани мистерии и исторически загадки**

[interesni.com/misterii-i-zagadki](https://interesni.com/misterii-i-zagadki)

Източник: ЮНЕСКО, Център за световно наследство: Göbekli Tepe (1572) ([whc.unesco.org/en/list/1572](https://whc.unesco.org/en/list/1572))

## 14 ДЪРЖАВИ

### Грузинската азбука почти няма главни букви

Мхедрули, грузинската азбука, която се учи в училище, няма главни букви в обичайния смисъл. Главните форми мтаврули се използват само за заглавия, изписани изцяло с тях, и влизат в стандарта Unicode едва през юни 2018 г.

Прочетете: **Интересни факти за Грузия: азбука, вино и кули**

[interesni.com/gruzia](https://interesni.com/gruzia)

Източник: Unicode Consortium: Unicode 11.0.0 ([unicode.org/versions/Unicode11.0.0/](https://unicode.org/versions/Unicode11.0.0/)); ЮНЕСКО, нематериално наследство: Living culture of three writing systems of the Georgian alphabet ([ich.unesco.org/en/RL/living-culture-of-three-writing-systems-...](https://ich.unesco.org/en/RL/living-culture-of-three-writing-systems-...))

## 15 ДЪРЖАВИ

### Епос, който се изпълнява до 13 часа

Киргизкият епос „Манас“ векове наред се предава устно. Според ЮНЕСКО разказвачите приемат призиването си след пророчески сън, по време на изпълнение изпадат в състояние, близко до транс, а непрекъснатото изпълнение на трилогията може да продължи до 13 часа.

Прочетете: **Интересни факти за Киргизстан: Тяншан, Исик Кул, Манас**

[interesni.com/kirgizstan](https://interesni.com/kirgizstan)

Източник: ЮНЕСКО, нематериално наследство: Kyrgyz epic trilogy: Manas, Semetey, Seytek ([ich.unesco.org/en/RL/kyrgyz-epic-trilogy-manas-semetey-seytek...](https://ich.unesco.org/en/RL/kyrgyz-epic-trilogy-manas-semetey-seytek...))

## 16 ДЪРЖАВИ

### Германия вече се смалява

През 2025 г. населението на Германия намалява със 110 000 души до 83,5 милиона. Починалите са с 352 000 повече от родените, а нетната имиграция от 235 000 души вече не стига да покрие разликата.

Прочетете: **30 интересни факта за Германия (с източници)**

[interesni.com/germania-fakti](https://interesni.com/germania-fakti)

Източник: Destatis (Федерална статистическа служба), прессъобщение № 203, юни 2026 ([destatis.de/DE/Presse/Pressemitteilungen/2026/06/PD26\\_203\\_124...](https://destatis.de/DE/Presse/Pressemitteilungen/2026/06/PD26_203_124...))

## ДЪРЖАВИ

### 17 Половината планински горили живеят в една гора

В Непроходимата гора Бвинди в Югозападна Уганда живеят около 340 планински горили – почти половината от всички в света. Паркът заема 32 092 хектара и е в списъка на световното наследство на ЮНЕСКО от 1994 г.

Прочетете: **30 интересни факти за Уганда**  
[interesni.com/uganda](https://interesni.com/uganda)

Източник: ЮНЕСКО, Център за световно наследство: Bwindi Impenetrable National Park (682) ([whc.unesco.org/en/list/682](https://whc.unesco.org/en/list/682))

## РЕКОРДИ

### 18 Най-голямата църква в света е в Кот д'Ивоар

Според „Гинес“ най-голямата църква в света е базиликата „Богородица на мира“ в Ямусукро, Кот д'Ивоар: 30 000 м<sup>2</sup> площ и 158 м височина заедно с кръста. Има уловка – в площта влизат и сгради, които не са част от самия храм.

Прочетете: **Кот д'Ивоар: интересни места и факти**  
[interesni.com/kot-divoar](https://interesni.com/kot-divoar)

Източник: Guinness World Records: Largest church ([guinnessworldrecords.com/world-records/69145-largest-church](https://guinnessworldrecords.com/world-records/69145-largest-church))

## РЕКОРДИ

### 19 Най-тихото място на Земята е лаборатория

Най-тихото място на Земята според „Гинес“ е безеховата камера на Microsoft в Редмънд, САЩ. При две независими измервания фоновият шум е -20,6 и -20,1 dBA, средно -20,35 dBA – под нулата на децибеловата скала.

Прочетете: **Умопомрачителни парадокси и рекорди**  
[interesni.com/rekordi-i-paradoksi](https://interesni.com/rekordi-i-paradoksi)

Източник: Guinness World Records, „Microsoft lab sets new record for the world's quietest place“, октомври 2015 ([guinnessworldrecords.com/news/2015/10/microsoft-lab-sets-new-...](https://guinnessworldrecords.com/news/2015/10/microsoft-lab-sets-new-...))

## РЕКОРДИ

### 20 Пътищата на инките – над 30 000 км

Пътната мрежа на инките Кхапак Нян е дълга над 30 000 км и днес минава през шест държави – от Колумбия до Аржентина. Четирите ѝ главни пътя тръгват от централния площад на Куско. От 2014 г. е в списъка на световното наследство на ЮНЕСКО.

Прочетете: **Инките: Тауантинсую, Мачу Пикчу, кипу и завоеванието**  
[interesni.com/inkite](https://interesni.com/inkite)

Източник: ЮНЕСКО, Център за световно наследство: Qhapaq Ñan, Andean Road System (1459) ([whc.unesco.org/en/list/1459](https://whc.unesco.org/en/list/1459))

## Как подбираме фактите

Фактите са от статиите на [Interesni.com](https://interesni.com), публикувани през месеца, а някои – от други надеждни източници: научни списания, музеи, космически агенции и институции. Всеки сме проверили в източника, който е посочен под него. Легендите и смелите хипотези разказваме като история на една идея, не като факт.

Безплатно издание. Можете да го разпечатвате и да го споделяте свободно за лично ползване, в училище и в клас. За препубликуване и търговско ползване е нужно писмено разрешение (Условия за ползване на [interesni.com](https://interesni.com)).

Редакция на [Interesni.com](https://interesni.com) · [interesni.com](https://interesni.com) · [kontakt@interesni.com](mailto:kontakt@interesni.com)